

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Det Danske og Søværns Artilleri og
Bred og for Litterat til Albrechtsburg. Jagt
med J. A. C. Dreyer.

Kl. 10. Mandag gik Bragan, Schacht ind og
imellem Oberst, Krieger og Statthalder
denne Autoritet af C. O. Schacht med
en ny plan, som at gøre en fuld
Lett.

Den gamle danske Division
til Giesche og Albrechtsburg. Jagt med
den gik den Brigade for Albrechtsburg til
Dreyer. For den blev d. 10. d. 17. 1757.

og Prins Eberhard Saxe-Weimar.

Divisionen udførte til Schwarzbach,
Jagd. Den var til Bückten, men gik ind
hvide for vi traf General Albrechtsburg
inden vi fik Erfurt og søgte at
den udførte og med den.

til Giesche for den var glædelig af den
den udførte færdig.

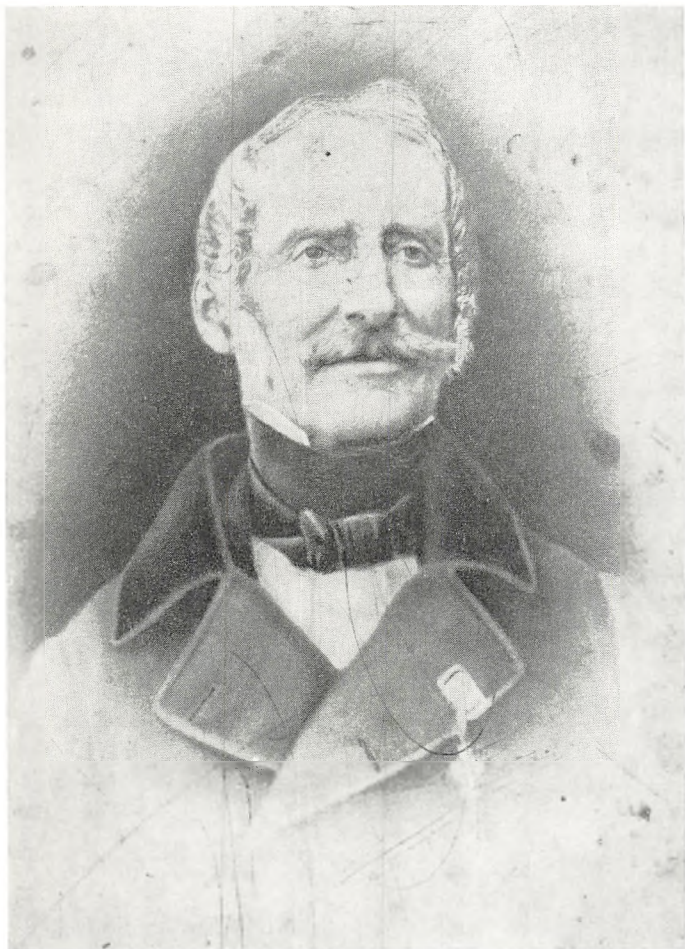
til Albrechtsburg. Prins Eberhard Saxe-Weimar
den udførte med den glædelig færdig.

Premierløjtnant
Jens Frederik von Lassons
optegnelser
fra krigen i 1813

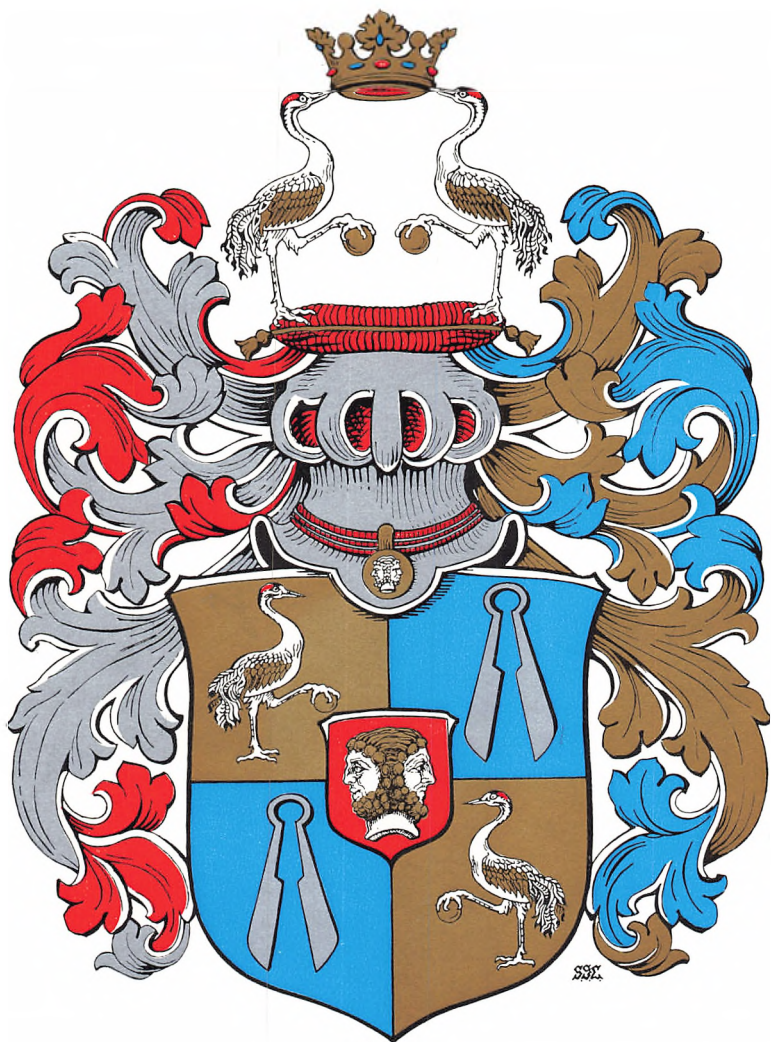
Med indledning af
Svend Aage Bay

Horsens Bogtrykkeri · Julen 1970

Premierløjtnant Jens Frederik von Lasson, født den 31. juli 1785 i Odense, død den 9. juli 1855 i Svendborg.

Saxen

Forord

For nogle år siden erfarede jeg, at der her i byen fandtes en dagbog med en beretning om Det slesvigske Kyrassérregiment. Det faldt mig da ind, at et sådant emne måtte være fortræffeligt til en Horsens-publikation.

Forskellige sammentræf bevirkede, at det først blev i år, der blev mulighed for at tage emnet op, og det viste sig, ved gennemlæsning af dagbogen, at det meste af indholdet var personalhistorie om slægten Lasson, der først fik tilknytning til Horsens, da generalmajor Iver Christian von Lasson i 1809 blev chef for Det slesvigske Kyrassérregiment, der havde garnison i Horsens.

Men en af generalens sønner, premierløjtnant Jens Frederik von Lasson, har i dagbogen, der venligst er udlånt af tandlæge Holger Andersen, Horsens, fortalt om Kyrassérregimentets deltagelse i krigen 1813 og om en interessant hændelse, hvori han selv var hovedpersonen.

Det er lykkedes at formå lektor, cand. theol. & cand. mag. Svend Aage Bay til at skrive en indledning, for at læserne derigennem kan få indblik i de begivenheder, der førte til beretningen i dagbogen.

Jeg takker d'herrer Holger Andersen og Svend Aage Bay for den venlige interesse, ligesom jeg gerne vil rette en tak til fru Sigrid Funkholt, Strib, fru Marie Strandgaard Juhl, Bramdrupdam, og hr. Svend Georg Lasson, København, for Deres store venlighed ved udlån af materialer fra deres slægts-samlinger.

Horsens, i oktober 1970.

Axel Sørensen.

Den historiske baggrund for Jens Frederik Lassons optegnelser

Krigen med England fra 1807–14 er fattig på militære begivenheder. Dens årsag var Englands krav om at få vor flåde udleveret, hvad det tvang os til ved at bombardere København. Det førte til, at Danmark–Norge sluttede sig til Napoleon i hans kamp mod England; men med tabet af flåden var der ikke mange muligheder for at udrette noget til søs, og til lands er det først i 1813 at vor hær direkte inddrages i krigen. Det skete ved Danmarks sydgrænse, nede i det hollandske; men kampene strakte sig kun over få måneder, og der var ikke tale om større operationer. Det drejede sig mest om forpostfægtninger.

Det kan derfor ikke undre, at denne krig kun har sat sig få litterære spor. Bedst kendt er omtalen hos Blicher i hans ypperlige novelle *E Bindstouw*, hvor han lader et par jyske almuesmænd fortælle om deres oplevelser i krigen som dragoner ved »di Haassens Hæjstfolk«, det vil sige ved det slesvigske kyrassérregiment, der havde standkvarter i Horsens. Især hosekræmmeren Jens Jensen giver en fornøjelig og lunerig skildring af sit møde med franskmændene og sin kamp med kosakkerne.

I *E Bindstouw* ses krigen fra den menige rytters standpunkt. På de følgende blade er det en ung officer, der fører ordet. Det gør han i en dagbog fra 1813, ført af premierløjtnant Jens Frederik Lasson, suppleret med hans skildring af en spændende episode under krigen, fortalt mange år senere (i 1848). De to dokumenter er gengivet efter en afskrift af originalerne, der er foretaget i året 1908 af premierløjtnant H. C. S. Lasson.

Jens Frederik Lasson var født den 31. juli 1785 som søn af generalmajor Ivar Christian Lasson og hustru Anna Sophie, født de Løvenørn. Han fik sin første opdragelse på Harritslevgaard, Fyn, hos sin onkel, generalløjtnant Bardenfleth, der holdt dygtige lærere til sine sønner. Fra sin barndom var han bestemt til handelen og tilbragte flere år af sin ungdom »i Hamborg og Udlandet«, som han skriver. Men da krigen i 1807 standsede al handel, valgte han den militære vej. Han blev ansat som sekondløjtnant i det slesvigske rytterregiment, som hans far var chef for, og avancerede her til premierløjtnant. I 1811 blev han gift med Maria Magdalene Elisabeth Sidenius og i 1824 med Mette Marie Nielsen.

Jens Frederik Lasson deltog i felttogets første tid som adjudant ved hjælpekorpsets 2. brigade, der førtes af hans far. Han var en velbegavet og modig officer, men ikke vellidt af sine kolleger. I oktober 1813 indsendte kaptajn og stabschef ved brigaden Carl Ewald en klage over ham til generalmajor F. C. Bülow. I den anledning skriver major C. Bardenfleth, der var en fætter til Lasson, til generalmajoren, og efter at have omtalt det spændte forhold mellem Ewald og Lasson, fortsætter han:

»Jeg ser ellers meget ugjærne dette Uvæsen, som hidrører mest fra min kjære Hr. Fætter, der ikke er vel lidt, mest fordi han ved Faderen, som naturligvis tror Sønnen bedre end en Fremmed, saa tit forvolder de andre Ubehageligheder. Sønnen har et godt Hoved, har gode Sprogkundskaber, skriver godt for sig, har Opdragelse og været omkring blandt Folk, er rask; men er meget ærgjærrig, tror sig let tilsidesat, er ikke aaben og ligefrem, men meget snarere tilbageholden, end-skjønt han ikke synes det; dermed herskesyg – og stikker sig gjærne bag sine Foresatte, for at fremme sit Maal, samt vil gjærne vise sig som den, der fører og leder alt. Derover er

Generalmajor Iver Christian von Lasson, født den 20. juni 1755 på Uggerslevgaard, Fyn, død i Horsens den 16. januar 1823 og ligger begravet på klosterkirkegården.

Misforstaaelse imellem ham og Ewald, som er ofte vel hidsig og fremfarende, men aaben og ligefrem.

Kunde jeg faa nogen af de andre til at bytte med ham, saa var det godt, men det vil ingen ved nogen af Brigaderne eller Avantgarden, fordi de befrygte, at han ved Faderen skulde volde dem Fortræd. Det duer ikke rigtig, at en Søn er Adjudant hos sin Fader; men det vilde krænke Faderen, der er en duelig og brav Mand, naar hans Søn kom til et Regiment nu; – dersom Hr. Generalen tillader, saa vil jeg se endnu, hvorledes Tingene vil gaa, og hvad Midler jeg kan finde for at afhjælpe denne Spænding, min kjære Hr. Fætter forvolder, og da tager jeg mig den Frihed at forelægge Hr. Generalen min Mening«.

Problemet blev løst den 25. november, da Lasson sendtes til general Vichery som adjutant »ifølge Forlangende af Eckmühl« – den franske øverstkommanderende – skriver han; men der er nok arbejdet bag kulisserne for at få ham bort fra brigaden. I denne tjeneste blev han dog ikke længe. Den 6. december blev han knyttet til det franske hovedkvarter i Hamburg som adjutant hos Eckmühl, og det er herfra han foretager den dristige kuréertjeneste, der skildres i dagbogens tillæg.

Efter krigens afslutning tog Lasson afsked fra militæret i 1815, blev hædret med ridderkorset af Dannebrog og benådet med rang af krigsråd. Han vendte tilbage til handelen og havde i 1823 tjent så meget, at han kunne fæste Øverste Ørkild Mølle ved Svendborg, hvor han levede til sin død i 1855.

For at forstå de begivenheder, der skildres i dagbogen, er det imidlertid nødvendigt også at give et kort rids af deres baggrund og forløb.

Den franske katastrofe i Rusland i vinteren 1812 havde bragt det meste af Europa i oprør. I 1812 havde Napoleon

haft de tyske stater, indbefattet Preussen og Østrig som forbundsfæller i krigen mod Rusland og England, hvortil Sverige havde sluttet sig under ledelse af Napoleons tidligere marskal, Bernadotte, fyrste af Ponte Corvo, der i 1810 var blevet valgt til svensk kronprins under navnet Carl Johan. Nu sluttede Preussen sig til denne koalition i februar 1813, og efter en våbenhvile fra 4. juni til 11. august gik også Østrig med Frankrigs fjender. De allierede hære var de franske overlegne i antal, og det lykkedes ikke Napoleon at standse deres fremrykning, trods hans militære geni. I slutningen af 1813 trængte de ind over Frankrigs grænser.

Danmark-Norge gik med i den store krig som Frankrigs forbundsfælle. Allerede i marts 1812 havde Frederik VI forpligtet sig til at opstille et hærkorps i Jylland og hertugdømmerne, der skulle medvirke til at beskytte de tyske nord- og østersøkyster. Efter Napoleons nederlag forsøgte Frederik VI en frontforandring, han ville gerne opnå »en aldeles Neutralitet«; men de allierede ville ikke give ham garantier for, at han kunne beholde Norge, som Carl Johan havde fået løfte om af Rusland. Frederik VI så da ingen anden udvej end at slutte sig til Napoleon. Den 10. juli 1813 indgik han en traktat med denne, hvorefter han skulle opstille et »Auxiliærkorps« (hjelpekorps), der i forbindelse med en fransk division skulle beskytte Hamburg og Danmarks sydgrænse, samt søge at hindre Carl Johan, som førte de allieredes nordarmé, i at gribe ind i kampen mod Napoleons hovedstyrke i det centrale Tyskland.

Frederik VI udnævnte sin svoger, prins Frederik af Hessen-Kassel, til øverstkommanderende; som stabschef havde han major, overkvartermester Jens Carl Bardenfleth og major, divisionskvartermester F. Løvenørn. Bardenfleth var souschef. Foreløbig lå arméens hovedkvarter i Wandsbeck. Hjelpekorpsset var delt i tre afdelinger: Avantgarden under

oberst af infanteriet, S. Waldeck, 1. brigade under generalmajor af infanteriet, grev von der Schulenburg, og 2. brigade under generalmajor af kavaleriet, I. C. Lasson. Ialt bestod hæren af 10.000 mand fodfolk, 2.100 ryttere og 40 kanoner. Den var opstillet langs grænsen fra Lübeck henimod Hamburg, en strækning på 9 mil. De øvrige tropper, som stod under kommando af landgreve Carl af Hessen, skulle dække fæstningerne Glückstadt, Rendsburg, Frederiksort og Vollerwick skanse.

Det franske armékorps var under kommando af marskal Davout, fyrste af Eckmühl, og omfattede ca. 21.000 mand. De var fordelt på 3. division under generalløjtnant, baron Loisson, den 40. division under generalløjtnant, baron Thiebault, den 50. division under generalløjtnant Vichery, og den 30. lette kavaleribrigade under brigadegeneral, baron l'Allemand, hvortil kom nogle reserveafdelinger. Davout var en fremragende hærfører, men de franske tropper bestod mest af ganske unge, udisciplinerede mænd uden større militær erfaring, og franskmændene havde næsten intet kavaleri. På dette punkt fik man, som vi skal se, god brug for de danske dragoner.

Midt i marts 1813 var spidserne af den russiske hær nået frem til Elbens munding, langt forud for hovedstyrken, og bag disse rytterhorder af kosakker fik den vakte frihedsbevægelse i Tyskland frodig vækst. Det ene friskarekorps efter det andet dukkede op, og disse irregulære styrker blev grundlaget for det hærkorps, som stod overfor Davout. Det forstærkedes efterhånden med flere russiske tropper, med regulære preussiske, engelske og svenske afdelinger (Forpommern var en svensk provins). I spidsen for hæren stod generalløjtnant, grev Walmoden-Gimborn med den senere så berømte militærstrateg, oberstløjtnant C. von Clausewitz som stabschef. Avantgardens chef var generalmajor, baron Tettenborn; der-

til kom en russisk-tysk division under generalmajor Ahrentschildt, en engelsk-tysk division under generalmajor Lyon, en svensk-mecklenburgsk division under generalløjtnant, baron Vegesack, og en kavaleridivision under generalløjtnant, grev Dørnberg. Ialt ca. 27.000 mand, som ved fjendtlighedernes begyndelse stod bag en linie fra Elben et stykke vest for Lauenburg og følgende den gamle landevej Lauenburg-Ratzeburg over Büchen, Gudow, Hollenbeck til Ratzeburg sø; derfra langs den mecklenburgske grænse til Dassau ved Travens munding. Walmodens hovedkvarter var i Grabow i Mecklenburg. Han var en dygtig general, men hæren var meget uensartet; de svenske soldater var de bedste, og han var overlegen med hensyn til kavaleriet. Korpset skulle dække højre fløj af den fremrykkende hovedhær.

Den 15. august blev det meddelt, at våbenstilstanden var opsagt og den 17. begyndte fjendtlighederne, som kan inddeles i fem faser.

Den første varer fra den 17. til den 23. august. Davout bestemte sig til at gå til angreb for at tvinge de allieredes hovedhær foran Berlin til at afgive tropper til Walmoden. Han rykkede frem over linien Lauenburg-Boitzenburg-Wittenburg, idet han lod det store træen fra samtlige hærled gå over Lauenburg. Den 2. brigade, som Lasson var knyttet til, forlod Lübeck den 16. august og fulgte ruten Ahrensburg, Schwarzenbeck, Büchen, Gresse, Kamin, Parum til Schwerin (se kortet). Angrebet blev en succes. Walmoden måtte trække sig tilbage til Hagenow og havde mistet forbindelsen med sin højre fløj, som nu stod øst for Wismar. Som hovedårsag til nederlaget angiver han mangler ved artilleriet.

Davouts linie var imidlertid blevet for lang, hvis han ville beholde Lauenburg som led i den. Han bestemte sig derfor til en kortere over Ratzeburg eller Mølln, strækkende sig på venstre fløj til Wismar, og denne stilling blev etableret fra

24. august til 1. september. Her ville han blive, indtil han fik at vide, hvordan det gik ved Berlin. Det var en god stilling, både som udgangspunkt for nye angreb og som forsvar for Hamburg og Holsten. Hjelpekorpsset slog sig til ro i Schwerrin og dansede med damerne i byen. Anderledes gik det i Wismar, som blev brandskattet af Loisson. Kampene indskrænkede sig til forpostfægtninger med kosakker og Lützows husarer; den hårdeste træfning fandt sted øst for Wismar, hvor l'Allemand kom i kamp med den svensk-mecklenburgske division, som en kort tid erobrede Wismar. Den 31. august ankom oberst Engelsted fra Lübeck til Gadebusch med jyske dragoner, der på vejen var blevet omsværmet af angribende kosakker, som jyderne fandt opførte sig højst mærkeligt.

Walmodens passivitet mødte imidlertid megen misbilligelse hos Bernadotte, som gav ham strenge ordrer til angreb. Walmoden satte sig da i bevægelse den 2. september for at forene sig med Vegesack, der stod ved Warin; men opdagede til sin forundring, at Davout havde trukket sig tilbage.

Grunden til Davouts retræte, der fandt sted fra den 2. til den 5. september, var meddelelser om franske nederlag ved Gross Beeren og Hagelberg. Davout ville derfor søge en stærkere stilling bag Stecknitz-åen, hvor han kunne støtte sine fløje til Lauenburg og Lübeck. Efter forhandling med prins Frederik af Hessen vedtoges tilbagetoget. Det foregik i tre kolonner: Den sydlige over Zarrenthin og Gudow til Mølln, den midterste (hovedkolonnen, hvori de to brigader fra hjelpekorpsset befandt sig) over Gadebusch til Ratzeburg og den nordlige fra Wismar over Grevismühlen til Lübeck.

Hovedkolonnen blev ved Gadebusch indhentet af kosakker, som blev slået tilbage efter glimrende indhug. Den sydlige kolonne nåede under ledelse af general Romme og med 4. eskadron, Wittrog af jyske dragoner om natten frem til

Zarrenthin, men blev om morgenen angrebet af en 8.000 mand stærk kommando under anførsel af Lützow. De jyske dragoner dækkede imidlertid tilbageslaget så godt, at Romme sindigt kunne trække sig tilbage, og da han ved Mølln fik forstærkning af det franske 111. infanteriregiment under oberst Holz, gik han til angreb og slog Lützow tilbage.

Knap så godt gik det med den nordlige kolonne under general l'Allemand, som blev dækket af oberst Waldeck. Det lykkedes den fjendtlige avantgarde at overrumple de danske styrker foran Dassau på grund af ritmester Wedel-Wedelsborgs uforsigtighed; han selv ville ikke tage mod pardon og døde kort efter af sine sår. Men bortset fra dette uheld må retræten siges at være vellykket, og det danske hjælpekorps, især 4. eskadron under ritmester Wittrog, høstede megen anerkendelse.

Under retræten skete der nogle omposteringer, idet general Thiebault blev ansat som kommandant i Lübeck og hans division, den 40., overdraget general Vichery, der som chef for den 50. afløstes af general Pecheux. General Romme blev underlagt Loisson, hvis division forstærkedes.

Fra den 4. september til den 12. november opholdt hæren sig i den nye stilling fra Lübeck over Ratzeburg til Lauenburg. Den var meget stærk, idet den lå bag vandløbene Traven, Wackenitz, Ratzeburg sø og Delvenau. Overalt styrkedes stillingen desuden ved anlæg af skanser og forhug. Krigen udvikler sig i denne periode i det væsentlige til fourageringer i omegnen og til udfald. Hovedstyrken i Ratzeburg var henvist til at leve af rekvisitioner, mens fløjene kunne hente forsyninger fra magasiner. Den 6. og 7. oktober forsøgte Walmoden at bryde igennem stillingen ved Ratzeburg, men måtte opgive efter to dages angreb. Af større fægtninger kan nævnes et par ved Gudow den 26. september og den 12. oktober (Rosengarten), hvorunder især de jyske dragoner ind-

lagde sig stor fortjeneste; den 26. oktober var det Wittrogs 4. eskadron, som tjente under general Vichery, den 12. oktober var det oberst Engelsteds jyske dragoner, som også hørte ind under Vichery. Det sidste større sammenstød fandt sted ved Valluhn og Zarrenthin den 18. oktober, hvorunder general Romme nær var blevet fanget.

Den 11. november fik Davout meddelelse om, at Napoleon var ankommet til Mainz med resten af hæren efter det store Folkeslag ved Leipzig i oktober. Kejseren henstillede til Davout, at han enten skulle marchere til Holland eller kaste sig ind i Hamburg. Den første mulighed var udelukket, da linierne var afskåret af de fjendtlige styrker. Davout havde derimod ladet Hamburg stærkt befæste og forsyne med proviant for et halvt år. Han forlod derfor Ratzeburgstillingen, som var unyttig, nu da tanken om angreb herfra måtte opgives, og trak sig tilbage til Hamburg.

Det danske korps afmarcherede den 13. november mod Lübeck, hvor det skulle forsvare strækningen fra Travemünde til Steinau, mens resten af bevogtningen tilfaldt general Vichery. Den 8. december tog han afsked med sine kære jyske dragoner, »rørt indtil Taarer« – hos Blicher er det Eckmühl, som græder; men dagbogen har nok det rigtige.

I løbet af december søgte det danske korps fra Lübeck og Kiel ind i Rendsburg, mens Davout trak sig ind i Hamburg. Med 40.000 mand fulgte Bernadotte i deres fodspor. Ved Rahlstedt kæmpede dragonerne tappert mod hans fortrop, ved Bornhøved lykkedes det at tilbageslå dens angreb efter adskillig panik, og ved Sehested sejrede danskerne efter en voldsom kamp, tog 500 fanger og nåede frem til Rendsburg fæstning; navnlig de fynske dragoner udmærkede sig her.

Kampene var dog uden afgørende betydning, fordi den udenrigspolitiske udvikling gik os imod. Da så også Frederiksort og Glückstadt faldt i fjendens hænder, opgav Fre-

derik VI videre modstand, trak sin hovedstyrke tilbage til Fyn og indledte de sidste fredsforhandlinger, der endte med freden i Kiel den 14. januar 1814 med Sverige og England. Vi afstod Norge til den svenske konge og fik i stedet Svensk Pommern og Rügen, der senere ombyttedes med Lauenburg; til England afstodes Helgoland. Et dansk troppekontingent blev forenet med Carl Johans nordarmé og skulle under hans ledelse tage del i de sidste kampe mod Napoleon.

Sv. Aage Bay.

Foranstående skildring hviler i hovedsagen på en afhandling om Auxiliærkorpset 1813 i Meddelelser fra Krigsarkiverne, udgivet af Generalstaben, bd. VII-VIII (1896) ved S. A. Sørensen og P. Fr. Rist. Desuden kan henvises til Poul Ib Liebe: Napoleons danske hjælpetropper (1968).

Napoleon I, kejser af Frankrig, født den 15. august 1769 i Ajaccio på Corsica, død den 5. maj 1821 på Sankt Helena.

Journal begyndt den 18de August 1813

den 15de Det danske og svenske Artillerie og Batterier blev og fra Lübeck til Altona. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 16de den 30. d. d. gik Bragan, Laugel ind og tog deltagelse i alt som Altona, Reinhold og Markensborg.

den 17de den 1. d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt. Det blev besluttet at gøre en Expedition til Lauenburg og Altona. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 18de den 2de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 19de den 3de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 20de den 4de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 21de den 5de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 22de den 6de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 23de den 7de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 24de den 8de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 25de den 9de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 26de den 10de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 27de den 11de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

den 28de den 12de d. gik 2de Brigade fra Altona til Lauenburg. Jeg blev kaldt og med J. A. C. Dragt.

Journal begyndt den 15de August 1813

den 15de. Det Danske og Franske Artillerie og Cavallerie brød op fra Lübeck til Ahrensburg. Jeg blev tilbage med J. R. l. Dragr.

den 16de Kl. 10 Formiddag gik Dragon Regtet ud og tog Stilling mellem Oldesloh, Reinfeld og Stockelsdorff. Alle franske Autoriteter forlod Lübeck med det samme, efter sidste Nat at have bortført 33 rige Folk. Den heele øvrige Division gik i Dag til Glinde og Ahrensburg, jeg med.

den 17de gik 2den Brigade fra Ahrensburg til Bivouaq i Hagedorff, hvor den blev d. 18de over.

den 18de tog Prinds Eckmühl Lauenburg. —

den 19de Divisionen marscherede til Schwartzbeck.

den 20de skulde den været til Bücken, men gik videre til Schwanheide, hvor vi traf General Allemands Corps. Ved Bücken viste sig Kosakker i venstre Fløj saa Divisionen marscherede op mod dem.

den 21de til Gresse, hvor der var plyndret af de Franske, som de desværre fortsatte.

den 22de til Cammin. Prinds Eckmühl havde en Affaire ved Boitzenburg med 3 Regtr fjendtlig Cavallerie, et Batterie og et par Batailloner. —

den 23de Vi gik til Parum. Underveis en Fægtning med Kosakkerne ved Wittenburg.

den 24de til Schwerin.

den 25de Rast. Dog gjordes nogle stærke Recognosceringer mod Hagenau og Wittenburg, hvor nogle 1000 Svenske under Wallmoden staae os i Ryggen. General Loison gik mod Gadebusch, hvor 3000 Svenske stod, som strax trak sig til Wismar.

den 26de Rast. 1 Baton 50 Husarer og 2 Kanoner recognoscerede til Stralendorf og Pampow, fægtede med 200 Kosakker, men opdagede intet videre fjendtligt.

den 27de. Brev fra min Kone. 4de Baton Holsteen kom til os med en Convoy af 400 Vogne Proviant over Gadebusch. Adjutant Ristou af det 111te blev dræbt af Kosakkerne og Oberst Holtz saaret.

den 28de Brev fra min Kone. Wismar er besadt af Loison og Gen: Allemands Corps, Gadebusch ligesaa. — Vi besøgte Gen: Delcamp og Oberst Holtz, som spiste hos os. Jeg skrev til min Kone.

den 29de. Min Fader havde jour. Vi passerede Dagen meget behagelig i Bivouaquen, hvor Lobedanz havde foranstaltet prægtig Middagsmad i et Telt. Om Eftermiddagen dandsede vi med de Schwerinske Damer i Slesvigske Inf. Regts Bivouaq. — 4de Baton Holsteen med 2 Kanoner og 50 Heste recognoscerede til Pampow.

den 2den Septbr: Ifølge en Efterretning, at Hertugen af Reggios Corps ved Berlin, efter en Sejr over Ponte Corvo, dog er overfaldet og næsten oprevet af en preussisk Colonne og at denne derefter søger at afskjære os fra Holsteen, brød Eckmühls hele Armee op fra Schwerin, Wismar og Rostock for at tage en Stilling ved Ratzeburg og Mølln, overnattede ved Rosenow, og indtraf

den 3die Septbr. ved Ratzeburg. Sydost for Byen, venstre

Fløy til Landevejen til Gadebusch, højre mod Schmielau. Et Batterie paa hver Fløy paa 2 Højder, Infanteriet derimellem, Cavalleriet i anden Linie. Husarerne i Kogel. Salem besadt. Divisionen Thiebault paa højre mod Mølln. Loison paa venstre Fløy fremad. Fyen Drag: kom her til os. —

den 4de. Skrev til min Kone. Vore Husarer have i Forgaars havt en skjønn Affaire med Kosakkerne og gjort 3 Attaquer, hvorved de hug over 30 ned og kun 1 Husar blev død. — Vi mistede i Dag 11 Vogne og nogle Fouragerere fordi Major Brun af F. Dr. forlod sin Repliepost i Kogel med 1 Escadron og 2 Comp.: for 20 Kosakker.

Prinds Frederik gjorde en Recognoscering til Kogel og Salem i Aften, hvorved 200 Kosakker joges tilbage, 1 blev fanget og 2 Heste, 1 Kosak dræbt. Divisionen Loison staaer ved Ziethen paa venstre Fløy fremad. Waldeck er i Lübeck. I Schlutup har Ritm. Wedel ladet sig overfalde af de Svenske og ½ Escadr. af holst. R. R. hugge sammen med hvilken han stod paa Feldvagt, han selv er dødelig bleseret. Standarten tabt.

den 5te Septbr. Ved Mølln er en Afaire. En Svensk Colonne marscherer forbi Salem og Kogel den Vey. Prinds Eckmühl er ilet derhen. Vi have besadt Schmielau med 2 Batailloner og 2 Kanoner, formodentlig for at have Retiraden frie derover. Fjendens venstre Fløy trækker sig mod Elben, hans højre havde i Aften en Affaire ved Dassau med General Allemands Corps, hvorved Fjenden blev kastet med et Tab af nogle 100 Mand. Han gjorde 3 Cavallerie Attaquer paa vores Infanterie, som stedse afslog dem ved en god Peleton Ild, som først begyndte paa 40 Skridt. Fjenden har trukken sig tilbage. Allemand staaer i Lübeck da han med sit lille Corps naturligvis ei kan gaae anderledes frem end saaledes at Forbindelsen med Hovedcorpset vedligeholdes.

d. 8 Septbr. Jeg fik i Dag 2 Breve fra min Kone, som først ere Svar paa mine sidste fra Lübeck.

d. 10 Septbr. Min Fader flyttede i Dag ind til Ratzeburg for at faae lidt Roe da han er blevet syg af fatigue (anstrengelse) og Forkjølelse.

d. 16 Septbr. Skrev til min Kone. Endnu staae vi ved Ratzeburg og lide stor Mangel, især paa Fourage. Divisionen har over 2000 Syge, som næsten alle have Blodgang. Vi har aldeles ingen Lejrstraae. — Skrev til Düssel.

d. 18de Septbr. Kl 4. Morgenens brød vi op paa en stor Recognoscering til Zarrenthin. Stødte paa Fjenden ved Seedorf kastede ham igjennem Zarrenthin over Schaal Floden til Pamrien.

d. 19de Septbr. Kl. 11 Aften rykkede vi igjen ind i Leyren. Begge Prindser vare med. General Romme førte Infanteriet. General Wattier de St. Alphonse Cavalleriet. Oberst Petiteau Kyrassererne.

den 21 Septbr. Skrev til min Kone, om 300 rd. til M. K. og at jeg maanedlig remitterer 30 rd. fra Altona. At Düssel skal foere mig Føllet.

d. 25 Septbr. I Dag flyttede jeg ind til Ratzeburg i et meget lidet Huus en vis Kaufmann tilhørende hvor der ligge 2 franske Doctorer og Lt Rüdinger foruden mig.

I Ratzeburg ligger over 240 Offr. og 9000 Mand, 800 Heste og 45 syge Officerer.

den 27 Septbr. Jeg skrev til min Kone. I Gaar har 4de Escadr. J. Drag. recognosceret til Gudow, attaqueret 300 Kosaker, hugget en Mængde ned i Byen og bragt 5 Mand og 10 Heste hertil uden at tabe meere end 1 Hest.

den 29 Septbr. Jeg skrev til Mad. Sidenius. Vi fouragerede i Dag hiin Side Seedorf, hvorved Jægercompt Jess fik 5 Saarede mod en overlegen Fjende, som det aldeles kastede.

den 1 Octbr. Reed til Mølln med min Fader, besøgte Gen. Vichery, det 111te Regt og Jydske Dragoner.

den 6 Octbr. Var jeg i Lübeck og Stockelsdorff. Loisons Division indbragte omtr. 100 Mecklenborgske Jægere fangne ved Ziethen.

d. 7 Octbr. Fjenden besadte Kogel. Vore Husarer faldt det Lüzowske Corps i Ryggen da det vilde gaae en Colonne paa Weissen Heisz, nedsablede over 100, fangede 20 H: 34 Md og 18 blesserede.

d. 9de Octbr. Jeg skrev til min Kone.

d. 12 Octbr. Jydske Dragoner gjorde 46 sorte Husarer til Fange ved Gudow. Jeg skrev til min Kone. NB inclus.

d. 15 Octbr du Jour. Opholdsstedet blev i Dag forlagt til et lille Huus paa venstre Fløy af Batteriet Friis.

d. 18de Skrev til Fischer. Vi rykkede i Dag frem og kastede Fjenden over Seedorf. General Romme faldt i et Baghold og var nær fanget, hans Adjutant samt Fayette, Adjutant hos Eckmühl, 1 Fransk Ostqtm og Lieut. Lewetzau af F. Dr. blev fangne. Lt Preussler blesseret. Ridtm. Sønnicksen blev Casquen hugget af Hovedet, men undkom dog. —

d. 3 Novbr. Skrev til min Svigerfader og til min Kone.

d. 13 Novbr. Stillingen ved Ratzeburg blev i Dag aldeles forladt. Broen blev brændt. Vi kom

d. 14 Nov. til Blindorf med 2den Brigades Stab, da det heele Corps tog Stilling bag Stecknitzen og blev lagt i Cantonnement. Jeg skrev til min Kone.

d. 16 Nov. Skrev til min Kone og Major Bibow.

d. 24 Nov. Jeg skrev til min Kone.

d. 25 Nov. Ifølge Forlangende af Eckmühl blev jeg fra i Dag af comanderet som Adjutant hos General Vichery, som er i Mølln. Jeg fulgte ham strax paa en Recognoscering til Gudow.

d. 26 Nov. Vichery recognoscerede i Dag til Schmielau og Freiberg hvor Hanseaternes heele Corps staaer og blev sadt i stor Bevægelse ved vores Nærmelse.

den 29. Nov. Jeg skrev til min Kone. I Gaar ere stærke Colonner passerede Elben tæt ved Lauenburg.

den 1 Decbr. Forlodes Stecknitzen aldeles og Vicherys Division gik til Grande. Paa Vejen sendte han mig med 2 Dragoner til Niendorf for at see naar General Rommes Brigade var marscheret. Broen ved Mølln var brændt saa slet at 70 Kosaker strax passerede den efter os, 7 deraf omringede mig, dræbte min eene Dragon og min fortreffelige Hest Adonis, jeg undkom imidlertid. Vichery forærte mig en deilig 5 Aars Engländer istedetfor.

den 2 Decbr. om Aftenen reed jeg med Breve fra Eckmühl over Gossensee og Ahrensburg til vores Prinds i Lübeck. Jeg talte (med) min Fader paa Vejen i Oldesloh. Efter 2 Timers Ophold i Lübeck reed jeg igjen, imidlertid var Vichery atter

d. 3 Decbr. gaaet fra Grande til Wandsbeck saa jeg paa et Haar nær var falden i Fjendens Hænder, da Tettenborn allerede var i Tritttau. Jeg var saa lykkelig i Tide at faae Nys derom, og undgik Fjenden ved en betydelig Omvej, saaledes at jeg ialt gjorde 38 lieues i en Tour.

d. 6 Decbr. havde en Spion bragt Vichery den Efterretning

at et Kosakregiment laae i Rahlstedt. Kl 4 om Morgenen sendte Generalen mig til Fods med en Bataillon af 111te Rgt under Colonel Holtz over Hischenfelde, Barmsen og Oldenfelde hvorfra vi marscherede Nord fra ned mod Rahlstedt og afskar Fjenden sin Retirade, til samme Tid attaquerede Generalen Byen forfra med Jydske Dragr og 2 Escadr. Chasseurer. Fjenden blev aldeles overrasket og over 100 huggede ned eller fangne. Den russiske General Levisti og Oberst Popoff reddede sig endnu med Nød. Deres Equipage faldt i vores Hænder, hvoriblandt megen herlig Vin. Gaderne var fulde af Vaaben af alle Slags af Mantelsække og Heste. Den preussiske Capt. Bach blev dræbt.

Men nu var vores Held forbi. En Chasseur Deling forfulgte Fjenden for langt frem. Generalen jog frem for at standse dem men blev tilligemed Chasseurerne afskaaren ved omtrent 300 Kosakker, et andet Kosakregiment attaquerede imens vore Dragoner, som søgte at assistere Generalen der maatte redde sig ved en meget betydelig Omvej.

Herved blev Oberst Bonnichsen. Leut. Ursin og Hobe, 40 Dragr dræbt. Oberst Engelsted, Lieut. Rosenørn og 28 Dragr blesserede.

Imidlertid er intet at sætte over vore Dragon Officerers Raskhed og Mod ved denne Lejlighed. Vichery skrev til Prindsen af Hessen i denne Anledning: Rien ne peut surpasser la brillante conduite des officiers Danois a cette occasion. Je vous recommande particulièrement Ms Ms Major Christensen, Lieut. Rosenørn, Hedemann, Jacobsen & Ørum, et je me saisis de cette occasion pour recommander a vos graces particulières M. de L. dont le zèle, l'intelligence & la valeur sont dignes d'etre connus par la Majestè, son roi. (Intet kan overgå de danske officerers opførsel ved denne lejlighed. Jeg vil især anbefale d'herrer major Christensen, løjtn. Rosenørn, Hedemand, Jacobsen og Ørum, og jeg griber den-

ne lejlighed til specielt at anbefale til Deres bevågenhed, hr. de Lasson, hvis iver, intelligens og tapperhed er værdig til at blive kendt af hans majestæt, hans konge.)

den 8de Decbr. Jeg skrev til min Kone med det brave Jydske Dragr Rgt som i Dag forlod Vicherys Division for gjennem Altona at marschere til Aux: Corpset. Den ædle Vichery var rørt derved indtil Taarer.

den 9. Decbr. Jeg afgik idag til Prinds Eckmühl i Hamborg for indtil videre at forrette Adjutant Tjeneste ved ham, tilligemed Grev Løvendal. Han sendte mig i et Ærinde til Altona, hvorved jeg kom til at besøge min saa kjære Ven Ropsy. Jeg skrev General Vichery og Capt. Folin til.

d. 24 Decbr. kom Lieut. Jacobsen til Hamborg med Efterretning at Frederiksort er taget med 101 Kanoner. Glückstad bombarderes siden i Forgaars. Holsteen er oversvømmet af over 60,000 Mand, Ponte Corvos Hovedquarteer er i Kiil. Vores Konge skal være ved Slesvig med nogle Regimenter. O min elskede Kone, hvilken Qual er det for mig intet at høre fra Dig og at tænke mig hvad Du maae lide. Algode Gud! er det din Villie, da lad mig gaae denne Kamp igjennem og engang igjen samles med hende og mine. —

d. 28 Decbr. Rygtet siger at vores Konge er ved Slesvig og samler endeel Tropper der. Prinds Eckmühl tilbyder sig at falde ud fra Hamborg med 25000 Mand, naar han ved, at Kongen virker til samme Øjemed, og da at rense Holsteen.

Da dette er saa yderst vigtigt, saa har han formaaet mig til at rejse forklædt til Kongen og bringe ham alle Efterretninger. Jeg anseer det for min Pligt og vover det altsaa. Skulde jeg være saa uheldig at blive et Offer, O min elskede Kone og Børn saa viid, at I var min sidste Tanke her paa Jorden, og at jeg hvert Øjeblik beder til Gud om Velsignelse

Generalmajor Niels Engelsted, 1759—1816, i slaget ved Rahlstedt den 6. februar 1813. Efter koloreret kobberstik af Jeppe Sonne, på Det nationalhistoriske Museum, Hillerød. Bengtson foto.

Louis Nicolas Davout, Napoleon I marskal, hertug af Auerstadt, prins af Eckmühl, født den 10. maj 1770 i Annoux, Burgund, død den 1. juni 1823. Det kgl. Biblioteks billedarkiv.

for Eder. Modtag i saa Fald her mit jordiske Farvel I Elskede, jeg omarmet Eder i Tankerne mine Dyrebare, min hele Sjæl hører Eder til.

I hvis Hænder end denne lille Dagbog falder, saa vil han vist ej nægte en ærlig Mands indstændigste Bøn, som er, at sende denne Bog til Frue L. v. Lasson fød Sidenius i Mariboe paa Lolland. En ædel Familie vil velsigne ham for de faa Efterretninger den indeholder.

Hamborg
28 Decbr. 1813.

Lasson

Premierlieut. i det Slesvigske Rytter Regt, Adjutant ved Prindsen af Eckmühl.

Fortsættelse af dagbogen den 16. marts 1848

Jens Frederik Lasson, Krigsraad og Ridder af Db. er den som optegner disse Linier til Efterretning for mine kjære Børn og Efterkommere. Fød 31 Juli 1785, døbt i Frue Kirke i Odense. Fra min Barndom var jeg bestemt til Handelen og tilbragte flere Aar i Hamborg og Udlandet, men den aldeles Standsning, som Krigen i 1807 og de Engelske Overfald paa Kiøbenhavn foraarsagede i al Handel, gjorde, at jeg forlod denne Vej og i 1807 erholdt Ansættelse som Sec Lieut: i det Slesvigske Cuirassier Regt, hvis Chef min salig Fader var.

Lidet activ som denne ulykkelige Krig var for Danmark, havde den dog den for min Person de interessante Stillinger til Følge, at jeg nød den Lykke at være ansat 1813 som Adjutant og Ordonnance Officeer hos den berømte franske Marechal Prindsen af Eckmühl og senere 1814 efter Freden i Kiel, i samme Qualité hos daværende Kronprinds af Sverrig Carl Johan, som var Chef for den mod de Franske agerende Nord-Armee, og med hvem jeg da fulgte til Frankerige.

Nu – saamange Aar efter, nu – da jeg er naaet op til Oldingens stille Livsperiode, hvor ofte dvæler ikke min Erindring ved saa mangt et interessant Optrin fra hiin bevægede Tid! jeg maatte i hine Stillinger, i saa nær Berørelse med hiin Tids største Helte nødvendig opleve saa meget mindeværdigt. – Jeg veed at mine elskede Børn ønskede gjerne at jeg skulde fortælle dem en heel Deel om hiin Tid, men det kan jeg ikke, det blev for vidtløftigt, men – Een Begivenhed, som mødte mig, vil jeg dog fremstille for dem, da den kun sjelden vil have fundet sin Lige.

Ved Juletid 1813 laae jeg i hiin Egenskab med den franske Mareschal Dawust, Prinds af Eckmühl i Hamborg, som var haardt beleiret af Russerne under General Benningsen, hvis Hovedquarteer var i Pinneberg. Jeg maae bemærke, at ifølge en Convention imellem Eckmühl og Benningsen var Altona erklæret for neutral, imod at hverken Franske eller Russer maatte betræde den. Uden denne Overenskomst vilde Byen uundgaelig være blevet brændt af Eckmühl, som umulig kunde have taalt et saadant Skjulested for en russisk Angrebs Colonne lige under sin Fæstnings Kanoner.

Men uagtet denne Convention udstedte Benningsen uhyre Requisitioner paa Byen Altona, som i Tusindviis maatte levere Slagtequæg, Klædningsstykker, Skotøj & ca & ca til Russerne. For at regulere disse Leverancer, var en Altonaer Borger antaget af Benningsen og Altonas Overpræsident Blücher som Commissair og reiste uafbrudt som Mellemand mellem Altona og det fjendtlige Hovedquarteer i Pinneberg.

Eckmühl var som sagt haardt beleiret og havde intet hørt fra det danske Armeecorps under Prinds Frederik af Hessen, siden han først i Decbr. af den fjendtlige Overmagt var bleven tvunget til at kaste sig ind i Hamborg og derved skildt fra det danske Korps, der som bekjendt slog sig igjennem til Rendsborg.

Rygtet gik i Hamborg, at Kong Frederik 6te stod Norden for Rendsborg med circa 25000 Mand danske Tropper, der til kom ca 8000 under Prinds Frederik i Rendsborg. I Hamborg og Haaborg havde de franske under Eckmühl over 30,000 Franske, foruden Cavallerie og Artillerie.

Først i Decbr. ankom en fransk Grevinde under Haanden til Hamborg med Depescher til Eckmühl fra Napoleon, hvilke indeholdt Ordre til paa *alle mulige* Maader at understøtte Kongen af Danmark for at tvinge Fjenderne ud af Holsten, og til dette Øjemed at stille den sidste Daler af Hamborgs

Bank og den sidste Soldat Fæstningens Forsvar kunde undvære, til Kongens Disposition.

Nu var det vel 80000 Mand Russer, Svenske, alleslags Fricorpser, Hanseater og Kosakker, med hvilke Carl Johan, hvis Hovedquarteer var i Kiel, havde oversvømmet Holsteen, men — ikke destomindre — da Hamborgs Garnison var Kærnetropper og de circa 33000 Danske, som Eckmühl troede opstillet ved Eideren ligesaa, saa var der slet ingen Tvivl om et heldigt Resultat, naar blot Eckmühl og Kongen kunde komme overens om en fælles og samtidig Operationsplan, saa at den danske Armee var trængt over Eideren, sønder efter, og den franske samme Dag ud af Hamborg, Nord efter, hvorved Fjenden blev taget baade i Ryg og Flaque og sikkert slaaget.

At faae en saadan Operationsplan aftalt med Kongen, maatte altsaa være af højeste Vigtighed for Eckmühl. Han sendte adskillige dygtige og betroede Personer med Breve til Kongen, skrevne med Chifrer, men Ingen vendte tilbage, thi Fjenden opsnappede dem alle og sandsynligvis hængte dem.

Jeg har maattet forudskikke alle disse Data, forat det jeg har at berette, tilfulde kan forstaaes.

Eckmühl kaldte mig nemlig en Dag til sig og efterat have paa det allernøjagtigste sat mig ind i de mindste Details, baade af sin Styrke og sin Angrebsplan, yttrede han det Ønske, at jeg vilde paatage mig, *mundtlig*, at overbringe Kongen samme, da Erfaringen havde viist Umuligheden af at skrivtlige Meddelelser kunde passere de fjendtlige Linier.

Da jeg naturligviis hverken kunde udføre en saadan Sendelse i Mundering eller bevæbnet, men maatte forklædes, og altsaa om Fjenden dog opdagede mig, maatte vente en lidet hæderlig Dødsmaade, saa kunde jeg ingenlunde *commanderes* dertil, men det beroede paa mig selv. Imidlertid faldt det mig ei ind at undskyldte mig, jeg var Soldat for at tjene mit

Fædreland og da denne Lejlighed var saa højst presserende, saa var det i mine Tanker kun en højst ubetimelig Spidsfindighed at sætte en indbildt Vanære i, om man i værste Tilfælde kom til at døe i en civil eller i en militair Kjole.

Jeg blev altsaa klædt som Kjøbmand og erholdt af Overpræsident Blücher et Pas for at kunne reise til Lolland. Ved Bestikkelse lykkedes det endog Blücher at skaffe en russisk Passereseddel paa hvilke Forposterne have at lade civil klædte Personer passere :/ begge disse Documenter findes endnu mellem mine Papirer /:

Nu præsenterede Blücher mig for den ovenomtalte Commissair, ganske som mit Pas lød paa, men og som en speciel Ven af sig, som han bad Commissairen tage med sig til Pinneberg, samt sørge for Vogn til mig derfra videre Nord efter, hvilket denne i sin Stilling netop let kunde, og uden hvilket jeg ikke skulde have kommet langt til Fods, i bundløse Veje sidst i Decbr.

Commissairen og jeg kjøre altsaa løs derpaa en mørk, regnfuld Eftermiddag til Pinneberg, og godt at jeg intet skriftlig havde med mig, thi 3 Gange blev jeg, mine Passer uagtet, af Forpostkjæderne afklædt og undersøgt paa det strængeste. Vi kom til Pinneberg, hvor alt myldrede af Russer og hver Vraa var belagt, imidlertid havde min Commissair et Aftrædequarteer der, hvilket han bad mig dele med sig til næste Morgen, da det var en bælmørk, regn og stormfuld Nat og ingen Vogn at skaffe før næste Morgen.

Det var et stort Værelse, Commissairens Seng stod i den ene Ende, i den anden en Seng, i hvilken laae en saaret russisk Ingenieur Officeer af Benningsens Generalstab. Han kjendte naturligviis Commissairens Individ og kunde, ved den uhyre Indquartering ikke tage noget Anstød af, at denne havde en Fremmed med sig den Nat. I selve Hovedquarteret vækkes naturligviis mindst Mistanke.

I Aftenens Løb kom en Generaladjutant Camps, fra Carl Johan i Kiel, med de strængeste Befalinger til Benningsen at fremskynde Hamborgs Beleiring og hellere at vove en Storm, end længere at berøve den store Nord-Armees højre Fløy, som marscherede mod Rhinen, de betydelige Stridskræfter, som nu laae om Hamborg. Benningsen havde paastaaet Umuligheden af at udføre noget mod Hamborg med de Midler han havde dertil og mod den stærke Befæstning, som Eckmühl havde omgivet Byen med.

Da imidlertid General Camps vedblev sin Paastand, saa havde Benningsen sendt ham hen til bemte saarede Ingenieur Officeer for at blive fuldkommen overbevist ved at conferere med ham derom, da det nok var ham, som især skulde have ledet Beleiringen.

Medens deres høist interessante Samtale varede, var min Commissair beskjæftiget med sine Regnskaber, og jeg læste tilsyneladende i en Bog, vendende Ryggen til de to Herrer, som samtalede paa Fransk.

Russen detaillerede paa det specielleste for General Camps hvor umuligt det vilde være dem at tage Hamborg med det Caliber af Artillerie og øvrige Kræfter de dertil havde og i Talens Løb opregnede han nøjagtig deres Styrke af enhver Vaabenart og hvor disse Tropper var placerede, hvad der var paa højre og hvad paa venstre Elbbredde for Haarborg, ligeledes den øvrige i Holsteen fordeelte Armees Styrke, med Hensyn til den Soutien (støtte) de kunde vente af samme.

Af disse Herrens Samtale erfoer jeg ligeledes, at Kong Frederik 6te desværre aldeles ikke var ved Eideren med en Armee, men at denne størstedeels stod i Fyen og Kongen selv var i Kiøbenhavn.

Da General Camps var gaaet, bad Commissairen mig at dele hans Natteleje med ham, hvori jeg indvilgede, men bad ham, da han lagde sig, først at overlade mig Pen og Papiir,

foregivende at jeg ønskede endnu at tilskrive Blücher et Par Takkens Ord.

Jeg satte mig da hen og meldte min Prinds Eckmühl alle de mangfoldige vigtige Oplysninger om den fjendtlige Styrke, Stilling og Plan, samt om Frederik 6te og den danske Armee, hvad der for Eckmühl var af uberegnelig Vigtighed at erfare, samt at jeg nu maatte søge at naae Kbhvn, for at aflægge mit Ærinde for Kongen.

Dette Brev til Eckmühl indesluttede jeg i et til Blücher med Begjæring om iilsomst Besørgelse. Commissairen afleverede det :/ som jeg siden erfoer af den Danske Major, Grev Løvendal, som forblev hos Eckmühl efter min Afreise /: til Blücher næste Formiddag og inden Middag havde Eckmühl min Rapport fra Centrummet af det fjendtlige Hovedquarteer.

Prindsen lod Grev Løvendal strax hente og meddelte ham mit Brev og forsikrede at jeg skulde være Æreslegionens Kors vis, for denne store Tjeneste, men — jeg saa jo aldrig Prinds Eckmühl oftere, formedelst Freden i Kiel, som paafulgte 14 Dage efter og gjorde Dannemark til hans Lands Fjende og ansøge om Ordenen vilde jeg ikke.

Sandelig, jeg sov ikke, min Glæde var ubeskrivelig over de saa utrolig heldige Omstændigheder, som havde fulgt mig. For faa Timer siden stod jeg hos Eckmühl i hans Arbeidsværelse i Hamborg og nu — laae jeg meget trygt i den fjendtlige Generals Hovedquarteer!!

Naar der møder Mennesket noget saa ualmindeligt og utroligt, saa har man næsten ondt ved at fatte at det ogsaa er Virkelighed.

Ved Daggry kjørte jeg afsted efter Heiligenhafen, hvorfra jeg haabede at blive sat de 5 eller 6 Miil over til Rødbye paa Lolland, men overalt vrimlede det af fjendtlige Tropper og alle Baade ved Strandbredden vare trukne paa Land og un-

Jean Baptiste Jules Bernadotte, Napoleon I marskal, fyrste af Ponte-Corvo (Neapel), født den 26. januar 1764 i Pau, Bearn, død den 8. marts 1844 som kong Carl XIV Johan af Sverige og Norge. Det kgl. Biblioteks billedarkiv.

Frederik VI, født den 28. januar 1768 på Christiansborg, død den 3. december 1839 på Amalienborg.

der Vagt. Jeg valgte at gaae ind til en Told-Embedsmand*, hvem jeg i Kongens Navn opfordrede til at skaffe mig over Vandet. Han var meget villig og lod en flink Sømand hente, som mod en god Portion Louisd'orer i Mørket slæbte en lille Baad i Vandet og med den naaede vi og næste Morgen, efter en kold Vinternats Seilads, lykkelig ind til Kramnitze Gab paa Lolland.

Jeg ilede nu med Courerheste til Khavn og havde i Nykiøbing den Glæde at hilse paa min Fader, som paa den Tid havde Generalkommandoen over Øerne. Hans Forundring over at see mig, som han vidste var indesluttet i det beleirede Hamborg, komme ind til sig i civile Klæder, var ubeskrivelig.

Lidt over Midnat naaede jeg Amalienborg Palais, Kongen var gaaet i Seng, men jeg turde ikke andet end at lade ham underrette om hvorfra jeg kom, for i fald han befalede at see mig strax. Kongen stod øjeblikkelig op, iført en simpel blaa Frakke, og underholdt sig med mig om min Mission næsten til Kl. 2, derpaa lod han mig anvise Logis og befalede mig at komme igjen til sig om Morgen og medbringe skriftlig alle de Efterretninger som jeg nu havde meddeelt ham mundtlig.

Næste Aften reiste Kongen til Hindsgavl i Fyen, hvorhen jeg fulgte ham og da Freden 10 Dage efter blev afsluttet i Kiel var Hs. Majestæt Selv saa naadig at beordre mig til at forrette samme Tjeneste hos den svenske Kronprins Carl Johan, der nu skulde føre os mod de Franske, som jeg tidligere havde forrettet hos Prindsen af Eckmühl.

Jeg stødte til Carl Johan i Brüssel og fulgte saa ham i den Campagne indtil Tropperne, efterat Napoleon var gaaet til Elba, igjen droge over Rhinen og Elben til Hjemmet.

* Russerne havde imidlertid fået nys om Lassons sendelse, og havde han tøvet fem minutter længere i Heiligenhafen, var han blevet fanget. Nu bortførte de toldforvalteren, som døde af de mishandlinger, han måtte udstå.

Men disse ligesaa praktiske som interessante Stillinger gave mig en saa stor Modbydelighed for det militaire *Garnisons* Liv i Fredstider, saa jeg i 1815 efter Freden ansøgte og i Naade erholdt min Afsked. Hans Majestæt, Kong Frederik den 6te, bærede mig som Tegn paa sin Tilfredshed med Ridderkorset af Dannebrog og Krigsraad Charakter.

Øverste Ørkilds Mølle ved Svendborg.

Efter Freden var jeg saa lykkelig ved nogle faa heldige Handelsforetagender med min Ungdoms Handels Venner at erhverve en liden Capital, som sadte mig i Stand til 1823 at kunde fæste Øv. Ørkild Mølle ved Svendborg, hvor jeg siden i denne yndige Egn og omgivet af en fortræffelig Kone og vore elskede Børn har levet det lykkelige Middelstands Liv, som jeg anser for Jordens bedste Gode.

Fri for Næringsssorger, naar man ordner sine Udgivter efter sine Indtægter, uafhængig, forsaavidt Mennesker kan blive det her paa Jorden, hvad vil man mere! Glem aldrig elskede Børn, at den, der vil være lykkelig paa Jorden, maa, næst efter at sørge for en *god Samvittighed*, ogsaa vide at sætte sig Maal for sine Ønsker. Værer nøjsomme, takker Gud stedse for *enhver* Velgjerning, for *enhver glad Time*, der skænkes Eder. Kaste I et Blik paa Eders Stilling i Livet, da misunde ikke dem, der have mere end I og maaske *synes* lykkeligere, men sammenlign Eders Kaar stedse med de Tusinder, der have langt færre jordiske Goder og som vilde troe sig lykkelige som Prindser i fald deres Stilling var som Eders.

Mine inderlig elskede Børn. Hav Eders Gud, Eders Pligter og alle Dyder stedse for Øje, da vil den Almægtiges Velsegnelse ej udeblive; den nedbedes af mit inderste Hjerte for Eder

af

Øv. Ørkilds Mølle.
d. 16 Marts 1848.

Eders evig trofaste Ven og Fader
J. F. Lasson.

I journalen og beretningen om kurértjenesten er manuskriptets retskrivning og tegnsætning fulgt.

Forkortelser og særlige udtryk i dagbogen

Aux: Corpset:	Auxiliærkorpset
Capt.:	Kaptajn
Escadr.:	Eskadron
Fyen Drag:	Fynske Regiment lette Dragoner
Holst. R. R.:	Holstenske Rytter Regiment
Inf. Regts:	Infanteri Regiment
J. R. 1. Dragr.:	Jydske Regiment lette Dragoner
Lt. el. Lieut.:	Løjtnant
Ostqtm:	Oberste Quartermester
Rd.:	Rigsdaler
Regtr:	Regimenter
R. R.:	Rytter Regiment
Attaquer:	Kavaleriangreb
Baton:	Bataillon, en militær enhed under en oberst-løjtnant
Bivouaq:	Samlingsplads for hvilende tropper under åben himmel
Brigade:	En større taktisk enhed, bestående af 2–3 regimenter
Chasseur:	Jægere, hørende til jægerkorpset
Colonel:	Oberst
Escadron:	Underafdeling af et rytterregiment – ca. 150 mand – under ledelse af en ritmester
Jour:	Tjeneste. Generalmajorerne von der Schulenburg og Lasson skiftedes til at have tjeneste
Lieu:	Fransk betegnelse for en strækning på 4 km
Louisdor:	20 franc-stykke i guld
Repliepost:	En stilling, hvortil fremskudte poster kan trække sig tilbage

Personregister

- Ahrentschildt, generalmajor, 18
Allemand, se l'Allemand (1774-1839) 25, 26, 27
- Bach, preussisk kaptajn, 31
Bardenfleth, Jens Carl, major, overkvartermester (1780-1855) 12, 16
- Benningsen (Bénnigsen), Levin August Theophil, russisk general (1745-1826) 38, 40, 41
- Bernadotte, Jean Baptiste Jules, fransk marskal, fyrste af Ponte-Corvo, senere svensk konge under navnet Carl XIV Johan (1764-1844) 16, 19, 21, 43
- Bibow, Johan Vilhelm Christopher, major ved Fynske Regiment lette Dragoner (1758-1837) 30
- Blicher, St. St., præst og digter (1782-1848) 11, 21
- Blücher, C. D., overpræsident, Altona (1764-1845) 38, 40, 42
- Bonnichsen, Bonche, oberst, næstkommanderende ved Jydske Regiment lette Dragoner (1758-1813) 31
- Bruun, Peter Urban, major og eskadronchef ved Fynske lette Dragoner (1767-1852) 27
- Bülov, Frederik Rubeck Christian, generalmajor (1744-1819) 12
- Camps, svensk generaladjutant, 41
- Carl af Hessen, landgreve af Hessen-Kassel (1744-1836) 17
- Carl XIV Johan, konge af Sverige (1764-1844), se Bernadotte, 43
- Carl Johan, kronprins af Sverige (1764-1844), se Bernadotte, 16, 22, 37, 39, 41, 45
- Christensen, C. P., major ved Jydske Regiment lette Dragoner (1766-1836) 31
- Clausewitz, Carl von, oberstløjtnant (1780-1831) 17
- Davout, Louis Nicolas, fransk marskal, hertug af Auerstädt, prins af Eckmühl (1770-1823) 17, 18, 19, 21, 38
- Delcamp (Delcambre), Victor-Joseph, baron de Champvert, fransk brigadegeneral (1770-) 26
- Düssel, J. Fr. Lassons svigermoder, 28
- Dørnberg, greve, generalløjtnant, 18
- Eckmühl, prinsen af, se Davout, 15, 17, 25, 27, 29, 30, 32, 37, 38, 39, 41, 42, 45
- Engelsted, Niels, oberst, chef for Jydske Regiment lette Dragoner (1759-1816) 19, 21, 31, 33
- Ewald, Carl, kaptajn (1789-1866) 12, 15
- Fayette (de Fayet), løjtnant, adjutant ved marskal Davout (-1813) 29
- Fischer, Carl, krigskancellisekretær, feltkasserer ved hjælpekorpsset (-1828) 29
- Folin, kaptajn, 32
- Frederik, prins af Hessen-Kassel, general, chef for Holstenske og Aggerhusiske Infanteri Regiment, chef for hjælpekorpsset (1771-1845) 16, 19, 27, 31, 38

- Frederik VI, konge (1768-1839) 16, 22, 38, 42, 44, 46
- Hedemann, Christian, sekondløjtnant ved Slesvigske Infanteri Regiment (1794-1850) 31
- Hobe, løjtnant ved Jydske Regiment lette Dragoner (1783-1853) 31
- Holtz, oberst, chef for 111. Infanteri Regiment, 20, 26, 31
- Jacobsen, Carl, sekondløjtnant ved Jydske Regiment lette Dragoner (1793-1863) 31
- l'Allemand, Charles François Antoine, baron, fransk brigadegeneral (1774-1839) 17, 19, 20
- Lasson, Anna Sophie, født de Løvenørn (min moder) (1759-1801) 12
- Lasson, H. C. S., premierløjtnant (1858-1922) 11
- Lasson, Iver Christian, generalmajor, chef for Slesvigske Rytter Regiment, brigadefører ved hjælpekorps (min fader) (1755-1823) 12, 14, 17, 26, 28, 29, 30, 32, 37, 45
- Lasson, Jens Frederik, premierløjtnant ved Slesvigske Rytter Regiment (1785-1855) 5, 11, 12, 15, 18
- Lasson, Maria Magdalene Elisabeth, født Sidenius (min kone) (1791-1850) 12, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 35
- Lasson, Mette Marie, født Nielsen (1799-1856) 12
- Lewetzau, Christian Sophus Carl Ernst Siegfried, sekondløjtnant ved Fynske Regiment lette Dragoner, a la suite ved Fynske ridende Jægerkorps (1785-1835) 29
- Levisti, russisk general, 31
- Lobedanz, August Wilhelm, premierløjtnant ved Dronningens Livregiment, adjutant ved hjælpekorps 2. brigade (1784-1857) 26
- ralløjtant, 17, 19, 20, 26, 27, 28
- Lyon, generalmajor, 18
- Lützwow, Frederik Christian, sekondløjtnant (1793-1839) 19, 20, 29
- Løvendal, greve, major, adjutant ved prinsen af Eckmühl (1773-1829) 32, 42
- Løvenørn v. Bardenfleth, Fr., major, divisionskvartermester (1781-1852) 16
- Napoleon I, kejser af Frankrig (1769-1821) 15, 16, 21, 22
- Pécheux, Marc Nicolas Louis, general (1769-1831) 20
- Petiteau, fransk rytteroberst, 28
- Ponto Corvo, se Carl Johan 26, 32
- Popoff, russiske oberst, 31
- Preussler (Preusser), C. A. L., løjtnant ved Fynske Regiment lette Dragoner (1786-1817) 29
- Ristou, kaptajn, adjutant ved det 111. Infanteri Regiment (- 1813) 26
- Romme, fransk brigadegeneral, 19, 20, 21, 28, 29, 30
- Rosenørn, P. C., premierløjtnant ved Jydske Regiment lette Dragoner, adjutant (1778-1847) 31
- Rüdinger, løjtnant, 28

- Schulenburg, Georg Ludvig von der, greve, generalmajor ved Infanteriet (1755—1828) 17
- Sidenius, Mad. Ekhardine Marie Düssel, J. F. L.'s svigermoder, 29
- Svigerfader, Sidenius, Edvard, 29
- Sønnichsen, Henrik, ritmester ved Livregiment lette Dragoner (1772-1845) 29
- Tettenborn, Fr. Carl, baron, russisk general, 17, 30
- Thiebault, P. Christian, baron, fransk divisionsgeneral, 17, 20, 27
- Ursin, Albrecht Stephan Henry Julius, sekondløjtnant ved Jydske Regiment lette Dragoner (1791-1813) 31
- Vegesak, baron, generalløjtnant, 18, 19
- Vichery, fransk generalløjtnant, 17, 20, 21, 28, 30, 31, 32
- Waldeck, Samuel, oberst, kommandør ved Holstenske Skarpskyttekorps, chef for hjælpekorpssets avantgarde (1752-1823) 17, 20, 27
- Wallmoden-Gimborn, L. G. Th., greve, russisk generalløjtnant, i 1813 chef for den russisk-tyske legion, 17, 18, 19, 20, 26
- Wattier, greve de St. Alphonse, fransk generalløjtnant, 28
- Wedell-Wedellsborg, Frederik Christian Gottlob, baron, sekondløjtnant ved Holstenske Rytter Regiment (1785-1813) 20, 27
- Wittrog, Johan Georg, ritmester ved 4. eskadron Jydske Regiment lette Dragoner (1767-1813) 19, 20, 21
- Ørum, C. J., premierløjtnant ved Jydske Regiment lette Dragoner (1790-1865) 31

Generalmajor Iver Christian von Lassons otte børn

Første ægteskab med Anna Sophie de Løvenørn (1759—1801).
Børn: Jens Frederik, premierløjtnant (1785—1855), Ursula Sophie (1786—1838), gift med sognepræst i Horsens, konsistorialråd Ulrik Frederik Rosing (1776—1841).

Andet ægteskab med Anna Seehusen (1788—1857).

Børn: Anna Sophie Diderikke (1810—1854), Stie Tønsberg Christian, købmand i Horsens (1811—1844), gift med Hansine Benedichte Nicholine Birgithe Kierkegaard (1814—1872), Georg Henrik, oberst (1814—1864), Christiane Emilie Louise (1815—1896), Marie Elisabeth (1818—1842), Hans Peter, proprietær (1821—1868).

Premierløjtnant Jens Frederik von Lassons optegnelser fra krigen 1813 er udsendt af Horsens Bogtrykkeri til julen 1970 som en hil- sen til trykkeriets kunder og venner. Tegninger af Herluf Vallentin Petersen. Omslaget og illustrationen side 24 er en gengivelse af den originale journal fra 1813. Klichéer fra Juncher Klichéfabrik, Ran- ders. Papiret er 110 gr uglittet, sribet antiktryk og 135 gr matkri- deret kunsttrykpapir fra C. C. Winthers eftf., Brabrand. Bogen er trykt i 600 eksemplarer, hvoraf dette er nr.

495

